

Ταταύλα

Summary :

Η περιοχή Ταταύλα βρίσκεται στην ευρωπαϊκή πλευρά της Κωνσταντινούπολης. Η πρώτη κατοίκηση τοποθετείται στα μέσα του 16ου αιώνα, επί βασιλείας του σουλτάνου Σουλεϊμάν Α΄ (1520-1566), οπότε και μαρτυρείται ότι η περιοχή άρχισε να κατοικείται από ορθόδοξους πρώην αιχμαλώτους του οθωμανικού στόλου. Στη συνέχεια, και ιδιαίτερα κατά το 19ο και τις αρχές του 20ου αιώνα, αποτέλεσε πολυπληθή κοινότητα, οι κάτοικοι της οποίας ανήκαν στα μεσοαστικά στρώματα των Ελληνορθόδοξων. Από το 1960 η κοινότητα ακολούθησε την πτωτική πορεία των υπόλοιπων ορθόδοξων κοινοτήτων της Κωνσταντινούπολης.

Other Names

Κουρτουλούς, Kurtuluş

Geographical Location

Κωνσταντινούπολη

Historical Region

Κωνσταντινούπολη

Administrative Dependence

Μητροπολιτικός Δήμος Κωνσταντινούπολης

1. Η συνοικία από το 16ο έως το 18ο αιώνα

Η περιοχή Ταταύλα τοποθετείται γεωγραφικά στην ευρωπαϊκή πλευρά της [Κωνσταντινούπολης](#), πάνω από την περιοχή Κασίμ Πασά –η οποία εκτείνεται πάνω από τη βόρεια όχθη του Κεράτιου κόλπου– και βόρεια του [Σταυροδρομίου](#).¹ Η περιοχή εκτεινόταν στις παρυφές και τα υψώματα του ομώνυμου λόφου και ουσιαστικά μέχρι και το 18ο αιώνα αποτελούσε ένα αραιοκατοικημένο κατάφυτο προάστιο της πόλης.

1.1. Η δημιουργία της συνοικίας

Ο συνοικισμός δημιουργήθηκε μετά την [Άλωση](#), όπως μαρτυρούν οι περισσότερες πηγές και η έλλειψη αναφορών στην περιοχή κατά τη [Βυζαντινή περίοδο](#). Η πρώτη κατοίκηση τοποθετείται στα μέσα του 16ου αιώνα, επί βασιλείας του σουλτάνου Σουλεϊμάν Α΄ (1520-1566), οπότε και μαρτυρείται ότι η περιοχή άρχισε να κατοικείται από ορθόδοξους πρώην αιχμαλώτους του οθωμανικού στόλου κυρίως από τα νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου και από την Πελοπόννησο.² Οι περισσότεροι από αυτούς τους αιχμαλώτους ήταν ναυτικοί οι οποίοι χρησιμοποιούνταν ως εργατοτεχνίτες στα ναυπηγεία –τους ταρσανάδες– του Κερατίου. Μετά την απόκτηση της ελευθερίας τους αρκετοί άρχισαν να μετοικούν πάνω από την περιοχή Κασίμ Πασά, σε μια τοποθεσία που ονομάστηκε Ταταύλα.³ Λίγο αργότερα και μετά την κατάκτηση της [Χίου](#), πολλοί Χιώτες, έμποροι και εργάτες, εγκαταστάθηκαν σε διάφορες περιοχές της Κωνσταντινούπολης και σε σημαντικό ποσοστό στα Ταταύλα.⁴ Ο Χριστόδουλος Μελισσηνός σημειώνει ότι σταδιακά αυξανόταν ο πληθυσμός λόγω και της προστασίας του αρχιναύαρχου του οθωμανικού στόλου, κάτι το οποίο επηρέαζε και την περιοχή και τους εγκατεστημένους εκεί εργάτες του ναυστάθμου.⁵ Παράλληλα, η περιοχή φημιζόταν για το καλό της κλίμα.⁶

1.2. Οι κάτοικοι

Ουσιαστικά, λοιπόν, από την αρχή τα Ταταύλα αποτέλεσαν χώρο εγκατάστασης ορθόδοξων πληθυσμών από διάφορες περιοχές της μετέπειτα ελληνικής επικράτειας. Μάλιστα, αναφέρεται από κάποιους συγγραφείς ότι στα τέλη του 18ου αιώνα, γύρω στα 1793, και έπειτα από αίτημα των κατοίκων, απαγορεύτηκε με αυτοκρατορικό διάταγμα η εγκατάσταση και η διαμονή στην περιοχή αλλόθρησκων και αλλοεθνών, κάτι το οποίο συνεχίστηκε σε μικρό ή μεγαλύτερο βαθμό μέχρι τα πρώτα χρόνια του 20ού αιώνα.⁷ Οι χαρακτηρισμοί της περιοχής ως Ganur Tatavla (άπιστα/αλλόθρησκα Ταταύλα) ή Kūçük

Ταταύλα

Atina (μικρή Αθήνα) είναι ενδεικτικοί της πληθυσμιακής της σύνθεσης και της πρωτοκαθεδρίας των ορθόδοξων χριστιανών.

Η ονομασία της περιοχής Ταταύλα προέρχεται, σύμφωνα με το Σκαρλάτο Βυζάντιο, από τις επαύλεις ή τους στάβλους που διατηρούσαν εδώ οι [Γενουάτες](#) του [Γαλατά](#), οι οποίοι στα τουρκικά ονομάζονται «τάβλα». ⁸ Η λέξη ελληνοποιήθηκε με την προσθήκη του άρθρου «τα» και έτσι προέκυψε η ονομασία Ταταύλα. ⁹ Ωστόσο, μέχρι τα τέλη του 18ου αιώνα, οι Ευρωπαίοι περιηγητές αναφέρουν ότι εδώ υπήρχε ένα μικρό χωριό με το όνομα Άγιος Δημήτριος (Ayios Dimitrios, Ay Dimitri, St. Dimitri, St. Dimitre), ¹⁰ από την ομώνυμη εκκλησία των ορθόδοξων της περιοχής. Από τον πολιούχο του συγκεκριμένου ναού είχε πάρει εξάλλου και το όνομά του αρχικά ο λόφος της περιοχής. ¹¹

1.3. Η εκκλησία της συνοικίας

Η εκκλησία του Αγίου Δημητρίου ήταν η παλαιότερη της περιοχής και ο πρώτος ενοριακός ναός της ορθόδοξης κοινότητας των Ταταύλων μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα. Δε διαθέτουμε ακριβή στοιχεία σχετικά με την οικοδόμησή του, ωστόσο από διάσπαρτες αναφορές συμπεραίνουμε ότι πρέπει να υπήρχε ήδη στα τέλη του 16ου αιώνα, ¹² ενώ πιθανόν ο ναός αρχικά ήταν αφιερωμένος στον [Άγιο Αθανάσιο](#). Ο Σκαρλάτος Βυζάντιος σημειώνει ότι, όταν άρχισαν οι χριστιανοί εργάτες στους ταρσανάδες να μετοικούν βορειότερα, στην περιοχή των Ταταύλων, ένας ναός του Αγίου Δημητρίου που υπήρχε στην περιοχή του ναυστάθμου και των ναυπηγείων στον Κεράτιο κόλπο μετατράπηκε σε τζαμί και τόσο η εικόνα του Αγίου Δημητρίου όσο και διάφορα σκεύη μεταφέρθηκαν στο ναό του Αγίου Αθανασίου που προϋπήρχε στα Ταταύλα, ο οποίος μετονομάστηκε σε Άγιο Δημήτριο. ¹³ Ο Χριστόδουλος Μελισσηνός ωστόσο θεωρεί λανθασμένη την πληροφορία του Σκαρλάτου Βυζάντιου σχετικά με τη μετατροπή του ναού του Αγίου Δημητρίου στα ναυπηγεία σε τζαμί και σημειώνει ότι προφανώς η εκκλησία εγκαταλείφθηκε σταδιακά μετά τη μετοίκηση βορειότερα. ¹⁴ Σε κάθε περίπτωση, ο ναός του Αγίου Δημητρίου στα Ταταύλα υπήρχε στα τέλη του 16ου αιώνα και ανακαινίστηκε εκ βάθρων περίπου ενάμιση αιώνα αργότερα, το 1726.

1.4. Τα όρια και τα σχολεία της συνοικίας

Η κατοίκηση στην περιοχή αρχικά καταλάμβανε το λόφο και την ανατολική και νότια πλευρά του, ενώ σταδιακά και κυρίως από τα τέλη του 18ου αιώνα και τις αρχές του 19ου, οπότε και άρχισε να αυξάνεται σημαντικά ο πληθυσμός της περιοχής, επεκτάθηκε βόρεια και ανατολικά. Μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα, η ενορία των Ταταύλων περιλάμβανε το Κερασοχώρι, ¹⁵ μέρος του Κασίμ Πασά και τις περιοχές που αργότερα αποτέλεσαν τις ξεχωριστές ενορίες του Φερίκιοι και της Ευαγγελίστριας Προπόδων-Γενί Σεχίρ, όπως θα δούμε παρακάτω.

Οι λίγες αναφορές που διαθέτουμε για τα Ταταύλα στην προ του 19ου αιώνα εποχή καταδεικνύουν ότι η περιοχή κατά το 17ο αιώνα και το 18ο αιώνα θεωρούνταν ενορία μέτριας σημασίας, όπως πιστοποιείται έμμεσα από το ποσό που κατέβαλε η ενορία του Αγίου Δημητρίου ως φόρο για τους κιουρεκτζήδες εργάτες του ναυστάθμου. ¹⁶ Στα μέσα του 18ου αιώνα, η ενορία των Ταταύλων διέθετε 4 ιερείς και 1 διάκονο. Από τις αρχές του 17ου αιώνα αναφέρεται ύπαρξη σχολείων στη συνοικία αυτή. ¹⁷ Τα κορίτσια περιορίζονταν σε κατ' οίκον εκπαίδευση και σε μία σχολή κεντητικής («διδασκάλισσαι των κεντητριών της χώρας»), την οποία διατηρούσε αντί παρθεναγωγείου η κοινότητα μέχρι τις αρχές του 19ου αιώνα. ¹⁸

2. Η συνοικία το 19ο αιώνα

2.1. Οι κάτοικοι

Μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα, τα Ταταύλα θεωρούνταν μάλλον φτωχή συνοικία, σχετικά απομονωμένη λόγω των «ανήφορων και των απόκρημνων και πετρωδών δρόμων». ¹⁹ Ο Γερμανός [περιηγητής](#) Hammer στις αρχές του 19ου αιώνα περιγράφει την περιοχή ως «συνοικία με στενά σοκάκια και άθλια σπίτια» και σημειώνει ότι τα Ταταύλα είναι μέρος «διασκέδασης και κραιπάλης των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων και των πιο ανήθικων ανθρώπων». ²⁰ Αν και η εικόνα του Γερμανού περιηγητή είναι μάλλον υπερβολική στην γενίκευσή της, διάφορες συνοικίες της ευρύτερης περιοχής,

Ταταύλα

όπως το Παπάζ-Κιοπρού, η Καρναβούλα και άλλες φημίζονταν για την επικινδυνότητά τους.

Ο τύπος του Ταταυλιανού παλικαρά που προστάτευε τους αδυνάτους ήταν γνωστός στην Κωνσταντινούπολη· ανάμεσα στις πιο γνωστές φιγούρες ληστών και νταήδων ήταν ο Σταυρής Καρακατσάνης, ο οποίος, σύμφωνα με το λαϊκό μύθο, είχε σκοτώσει έναν αξιωματικό της αστυνομίας που ταλαιπωρούσε τους μαγαζάτορες της περιοχής, και ο περίφημος Χρυσανθος, ο οποίος κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου είχε γίνει γνωστός για τους φόνους Τούρκων αστυνομικών.²¹

2.2. Αύξηση πληθυσμού

Γενικά, η περιοχή συγκέντρωνε μεσοαστικά στρώματα. Σε σύγκριση με το γειτονικό Πέρα, το οποίο «έπλεε εις το φως και ελικνίζετο στον θόρυβον του τότε κοσμοπολιτισμού, τα Ταταύλα ηρκούντο στα φανάρια της λάμπας που εφώτιζον νυσταλέως τους σκοτεινούς των δρόμους, και οι Ταταυλιανοί διεσκέδαζον με της βεγγερούλες των, ο ένας στου άλλου το σπήτι»,²² σε αντίθεση με τα κοσμικά κέντρα και τους χορούς των αριστοκρατών του Πέρα. Τα συνοικιακά μακαλικά και οι πλανόδιοι πουλητάδες έρχονταν επίσης σε αντίθεση με τα καταστήματα του μεγαλοαστικού Πέρα.

Ωστόσο, από τη μια η σταδιακή μεταφορά του κέντρου της οθωμανικής διοίκησης στα παλάτια του Ντολμαμπαχτσέ, του Τσιραγάν και του Γιλντίζ και από την άλλη η εσωτερική μετανάστευση προς την πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας, αλλά και η θεσμική οργάνωση των ορθόδοξων κοινοτήτων, τόνωσαν πληθυσμιακά και αναβάθμισαν τα Ταταύλα, με αποτέλεσμα η κοινότητα να αποτελεί ήδη στα μέσα του 19ου αιώνα τη δεύτερη μετά το Πέρα σημαντικότερη ενορία της αρχιεπισκοπής Κωνσταντινουπόλεως.²³

Την πληθυσμιακή αυτή αύξηση της περιοχής μαρτυρά και η οικοδόμηση ενός δεύτερου ναού το 1855 που αφιερώθηκε στον άγιο Αθανάσιο, καθώς και η δημιουργία κοινοτικού νεκροταφείου το 1880 αφιερωμένου στον άγιο Ελευθέριο.²⁴ Η οικοδόμηση του ναού της Ευαγγελίστριας το 1857 και του ναού των Αγίων Αποστόλων το 1868 σηματοδότησε και τη δημιουργία δύο επιπλέον διακριτών κοινοτήτων-ενοριών, της κοινότητας Ευαγγελίστριας Προπόδων-Γενί Σεχίρ και της κοινότητας Φερικιοϊ, δύο συνοικίες που μέχρι τότε συμπεριλαμβάνονταν στα Ταταύλα.

2.3. Κανονισμός της κοινότητας

Ο πρώτος κανονισμός της κοινότητας των Ταταύλων συντάχθηκε το 1864, λίγα μόλις χρόνια μετά την εκπόνηση των γενικών κανονισμών των ελληνορθόδοξων κοινοτήτων της Αυτοκρατορίας. Σύμφωνα με τον κανονισμό, η κοινότητα διοικούνταν από δωδεκαμελή εφοροεπιτροπή, η οποία εξέλεγε τις υποεπιτροπές των εκκλησιών, καθώς και μία δωδεκαμελή εφορεία σχολών.²⁵

2.4. Τα σχολεία της συνοικίας

Η κοινότητα διέθετε αστική σχολή αρρένων (το Κεντρικό Εκπαιδευτήριο Αρρένων, όπως ήταν η επίσημη ονομασία του), το κτήριο της οποίας ανεγέρθηκε το 1887 στη θέση του παλαιότερου σχολείου, απέναντι από την εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, με πρωτοβουλία δύο σημαντικών μελών της κοινότητας, του Ε. Νοτάρη και του ιατρού Ε. Ζεμπούλη, με δωρεά 100 χρυσών λιρών του Παύλου Στεφάνοβικ-Σκυλιτζίη.²⁶ Το τριώροφο κτήριο της σχολής, το οποίο χρησιμοποιούνταν μέχρι πρόσφατα, εγκαινιάστηκε στις 31 Μαΐου 1887.²⁷ Το σχολείο λειτουργούσε ως οκτατάξιο μέχρι το 1898, οπότε και λόγω οικονομικών δυσκολιών σταμάτησε η όγδοη τάξη και οι ανάγκες των μαθητών καλύφθηκαν από τα αντίστοιχα εκπαιδευτήρια που βρίσκονταν στο Πέρα και το [Φανάρι](#).²⁸ Τα έξοδα φοίτησης των μαθητών της σχολής –γύρω στους 500 στα τέλη του 19ου αιώνα– καλύπτονταν σε μεγάλο βαθμό από την ίδια την κοινότητα.²⁹

Η κοινότητα διέθετε και παρθεναγωγείο, το οποίο αντικατέστησε τα «σπιτίσια σχολεία», και λειτούργησε από το 1859 μέχρι το 1937, οπότε και έκλεισε λόγω οικονομικών δυσχερειών. Στο παρθεναγωγείο, που λειτούργησε ως επτατάξια αστική σχολή και διέθετε νηπιαγωγείο, τα κορίτσια της κοινότητας των Ταταύλων διδάσκονταν, ανάμεσα στα άλλα, γαλλικά,

Ταταύλα

ραπτική και κέντημα.³⁰

2.5. Σχέσεις της κοινότητας με τη ρωσική πρεσβεία

Η κοινότητα των Ταταύλων είχε εκκλησιαστική και εκπαιδευτική σχέση με τη Ρωσία και η κοινότητά της ήταν υπό την υψηλή προστασία της ρωσικής πρεσβείας στην πόλη. Η ιδιαίτερη αυτή σχέση αναγόταν στα χρόνια του Κριμαϊκού πολέμου, όταν έπειτα από ένα δριμύ χειμώνα ένας Ρώσος αξιωματικός και 162 οπλίτες αιχμάλωτοι του πολέμου είχαν χάσει τη ζωή τους από τις κακουχίες στο ναύσταθμο του Κασίμ Πασά και είχαν θαφτεί με μεγάλες τιμές στον αυλόγυρο της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου.³¹ Η ρωσική πρεσβεία από εκείνη τη στιγμή και μετά συνέδραμε οικονομικά την κοινότητα.

2.6. Σύλλογοι

Η Φιλόπτωχος Αδελφότητα των Ταταύλων συγκαταλέγεται ανάμεσα στα πιο δραστήρια σωματεία της κοινότητας και βρισκόταν επίσης υπό την προστασία της ρωσικής πρεσβείας, με επίτιμο πρόεδρό της στις αρχές του 20ού αιώνα τον τελευταίο τσαρικό πρεσβευτή στην πόλη, το Ζινόβιεφ.³² Ιδρυμένη το 1842, διατηρούσε ιατρείο και ήταν ιδιαίτερα ενεργή.³³ Στο πλαίσιο της σωματειακής οργάνωσης παρατηρήθηκε και στην κοινότητα των Ταταύλων μια σωματειακή «έκρηξη» από τα μέσα του 19ου αιώνα: η Αδελφότητα της Αγίας Κυριακής (1865-1897), του Αγίου Ελευθερίου Κυριών (1872) και η Φιλεκαπαιδευτική Αδελφότητα «Πρόοδος» (1899) υπήρξαν από τις χαρακτηριστικότερες αδελφότητες της κοινότητας.³⁴ Ανάμεσα σε αυτά τα σωματεία ξεχωριστή θέση κατείχε και ο Γυμναστικός Σύλλογος «Ηρακλής» (1896), ο οποίος είχε αναδείξει δύο ολυμπιονίκες στη Μεσολυμπιάδα της Αθήνας το 1906, τους αδελφούς Γεώργιο και Νικόλαο Αλιπράντη, και είχε αποκτήσει διαστάσεις θρύλου στους νεαρούς Ταταυλιανούς αθλητές μέχρι και την περίοδο της τουρκικής δημοκρατίας.³⁵

Όλοι αυτοί οι σύλλογοι και εν γένει η κοινότητα ενισχυόταν βέβαια, όπως συνέβαινε σε όλες τις κοινότητες, και από τα εύπορα και επιφανή μέλη της, όπως ήταν ο Βασίλειος Ζαχάρωφ, σημαντικός έμπορος, με δαπάνη του οποίου οικοδομήθηκε το κτήριο του Γυμναστικού Συλλόγου,³⁶ και ο Μιλτιάδης Μελαχροινός.

3. Η συνοικία τον 20ό αιώνα

3.1. Οι κάτοικοι

Στις αρχές λοιπόν του 20ού αιώνα, τα Τάταυλα ήταν μια εύρωστη και σημαντική κοινότητα. Το 1911 συνδέθηκε με τροχιόδρομο με το Πέρα και έτσι η περιοχή ήταν ευκολότερα προσβάσιμη.³⁷ Ο Χριστόδουλος Μελισσηνός αναφέρει ότι το 1913 όλοι οι κάτοικοι της περιοχής ήταν Έλληνες και περίπου 20.000· κατοικούσαν στα 3.000 ξύλινα διώροφα και τριώροφα σπίτια της περιοχής και δούλευαν κυρίως σε μαγαζιά και εταιρείες.³⁸ Στην περιοχή κυριαρχούσε όντως το ορθόδοξο ελληνικό στοιχείο: από τους Ρωμιούς τουλουμπατζήδες, τους πυροσβέστες της εποχής, που έτρεχαν να σβήσουν τις συχνές πυρκαγιές στην περιοχή, μέχρι τους καντηλανάφτες των εκκλησιών, που εκτελούσαν χρέη ντελάληδων και κοινοποιούσαν στα ελληνικά τις διάφορες ανακοινώσεις του οθωμανικού κράτους,³⁹ η ελληνική παρουσία ήταν εντονότατη, αν όχι αποκλειστική.

3.2. Το πανηγύρι της Καθαράς Δευτέρας

Ιδιαίτερα σημαντικό και γνωστό ήταν το πανηγύρι της Καθαράς Δευτέρας, το Μπακλά Χωράνι,⁴⁰ όπως λεγόταν, το οποίο συγκέντρωνε ορθόδοξους από όλες τις κοινότητες και όλες τις τάξεις: τόσο οι χριστιανοί αστοί του Πέρα και άλλων συνοικιών όσο και οι κουτσαβάκηδες, οι μεταμφιεσμένοι φουστανελάδες, οι Λιάπηδες με τις μουστάκες και οι ιερόδουλες συνέρρεαν στην περιοχή και διασκεδάζαν.⁴¹ Το συγκεκριμένο πανηγύρι συνεχίστηκε και την περίοδο της τουρκικής δημοκρατίας.⁴²

Ταταύλα

3.3. Η κοινότητα μετά το 1923

Ωστόσο η πρωτοκαθεδρία των ορθοδόξων στην περιοχή άρχισε να φθίνει από τα πρώτα χρόνια της εγκαθίδρυσης της τουρκικής δημοκρατίας. Αν και οι [ρωμαίικες εφημερίδες](#) ανέφεραν ως σημαντικό πρόβλημα στα Ταταύλα την παντελή άγνοια τουρκικών από πολλές οικογένειες κατά την πρώτη γενική απογραφή του 1927,⁴³ η πυρκαγιά του 1929 μετέβαλε την πληθυσμιακή σύνθεση της περιοχής. Οι πυρκαγιές δεν ήταν άγνωστο φαινόμενο στην περιοχή: όλο το 18ο και το 19ο αιώνα ξεσπούσαν συχνά,⁴⁴ όμως εκείνη της 17ης Ιανουαρίου 1929 κατέστρεψε σχεδόν όλη την περιοχή και κατέκαψε τα ξύλινα σπίτια της. Από το γεγονός αυτό και μετά, η περιοχή μετονομάστηκε σε Κουρτουλούς (Kurtuluş), ενώ ήδη από το 1927 είχαν αλλάξει με ειδικό νόμο του τουρκικού κράτους τα ονόματα των δρόμων.⁴⁵

Η [ρωμαίικη κοινότητα](#) της περιοχής εξακολούθησε μέχρι και τη δεκαετία του 1960 να αποτελεί μια από τις σημαντικότερες και τις ευρωστότερες δημογραφικά κοινότητες της μειονότητας στην Κωνσταντινούπολη. Σύμφωνα με πατριαρχική απογραφή του 1949, στην περιοχή των Ταταύλων κατοικούσαν 1.154 οικογένειες και στη γειτονιά των Προπόδων Κουρτουλούς 300.⁴⁶ Έξι χρόνια αργότερα και σύμφωνα με το προσωπικό αρχείο του Χριστόφορου Χρηστίδη, στους Πρόποδες Κουρτουλούς κατοικούσαν 375 οικογένειες και στα Ταταύλα 1.975, ενώ η κοινότητα διέθετε εξατάξιο δημοτικό σχολείο, σχολικό συσσίτιο, φιλόπτωχο και μορφωτικό σύλλογο, 2 αθλητικούς συλλόγους και ιατρείο.⁴⁷ Η δημογραφική ευρωστία της κοινότητας τη δεκαετία του 1950 – η οποία εν μέρει οφείλεται στο ότι μετά τα γεγονότα της 6ης-7ης Σεπτεμβρίου 1955 υπήρξε κύμα εσωτερικής μετοίκησης από πιο απομονωμένες κοινότητες σε κεντρικότερες, όπως τα Ταταύλα – αντικατοπτρίζεται στον αριθμό των μαθητών του δημοτικού. Το 1955 λειτουργούσαν έξι τάξεις με δύο τμήματα καθεμιά, ενώ από το 1950 είχε επεκταθεί το κτήριο του σχολείου. Τα σχέδια δημιουργίας ενός μεγαλύτερου και σύγχρονου σχολείου σε παρακείμενη θέση απορρίφθηκαν το 1960 από το υπουργείο Εσωτερικών και το Συμβούλιο της Επικρατείας.⁴⁸

Από το 1960, με την κατάργηση των κεντρικών εφοροεπιτροπών και την πώλωση των διμερών σχέσεων Ελλάδας-Τουρκίας εξαιτίας του Κυπριακού, η κοινότητα Κουρτουλούς ακολούθησε την πτωτική πορεία όλων των ορθοδόξων κοινοτήτων της Κωνσταντινούπολης. Το δημοτικό σχολείο της κοινότητας έπαψε να λειτουργεί το 2004 λόγω έλλειψης μαθητών.

1. Ο Σκαρλάτος Βυζάντιος σημειώνει ότι η περιοχή χωρίζεται από το Σταυροδρόμι «διά της κοιλάδος, ην διατέμνει ο χείμαρρος του Κασίμ Πασά και της οποίας το μεν προς δυσμάς κλίτος επέχουσι κατά μέγα μέρος κήποι», το δε ανατολικό ονομάζεται Κερασσάριον από τις πολυάριθμες κερασιές που υπήρχαν εκεί άλλοτε. Βυζάντιος, Σ., *Η Κωνσταντινούπολις. Περιγραφή Τοπογραφική, Αρχαιολογική και Ιστορική* 2 (Αθήναι 1862, φωτοτυπική ανατύπωση Αθήνα 1993), σελ. 30.

2. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 13.

3. Türker, O., *Osmanlı İstanbulu'ndan bir Köşe Tatavla* (İstanbul 1998), σελ. 13.

4. «[...] μετά τους του Ναυστάθμου εργάτας, οι εμπορευόμενοι Χίοι εν ΚΠ το προάστειον τούτο προετίμησαν έκπαλαι εις κατοικητήριον ως απηλλαγμένον της συνδιαίτησεως των Οθωμανών»: Βυζάντιος, Σ., *Η Κωνσταντινούπολις. Περιγραφή Τοπογραφική, Αρχαιολογική και Ιστορική* 2 (Αθήναι 1862, φωτοτυπική ανατύπωση Αθήνα 1993), σελ. 31· Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 14.

5. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 15.

6. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 13· Καστανάκης, Θ., *Ο Χατζημανουήλ* (Αθήνα 2000).

7. Σε κώδικα του 1793 αναφέρεται «εκάμαμεν έξοδα διά το ιλάμι που εκάμαμεν εις την χώραν διά να μη βάνη φράγγους εις τα σπήτια ασλάνια», βλ. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 18· Türker, O., *Osmanlı*

Ταταύλα

İstanbul'ndan bir Köşe Tatavla (İstanbul 1998), σελ. 16.

8. Σκαρλάτος Βυζάντιος, *Η Κωνσταντινούπολις. Περιγραφή Τοπογραφική, Αρχαιολογική και Ιστορική 2* (Αθήνα 1862, φωτοτυπική ανατύπωση Αθήνα 1993), σελ. 29.
9. Türker, O., *Osmanlı İstanbulu'ndan bir Köşe Tatavla* (İstanbul 1998), σελ. 12.
10. Türker, O., *Osmanlı İstanbulu'ndan bir Köşe Tatavla* (İstanbul 1998), σελ. 11.
11. Μίχας, Λ.Ν., *Τα Ταταύλα. Ο Ιστορικός Λόφος της Πόλης* (Αθήνα 1970), σελ. 88.
12. Ο Λεάνδρος-Νικοκλής Μίχας αναφέρει ότι το 1576 το ναό επισκέφτηκε ο περιηγητής Gerlach, βλ. Μίχας, Λ.Ν., *Τα Ταταύλα. Ο Ιστορικός Λόφος της Πόλης* (Αθήνα 1970), σελ. 88.
13. Βυζάντιος, Σ., *Η Κωνσταντινούπολις. Περιγραφή Τοπογραφική, Αρχαιολογική και Ιστορική 2* (Αθήνα 1862, φωτοτυπική ανατύπωση Αθήνα 1993), σελ. 29.
14. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 117-118.
15. Η περιοχή Κερασχωρί, για την οποία ο Σκαρλάτος Βυζάντιος συμπληρώνει πως είχε την κακή φήμη ότι ήταν συνοικισμός «φαυλόβιων γυναικών [...] και του μάλλον διεφθαρμένου όχλου της πρωτεύουσής», εξού και η παραφθορά του ονόματος σε Κερατσοχώριον ή Κερατοχώριον, βρίσκεται ουσιαστικά ανάμεσα στο Πέρα και τα Ταταύλα. Ο Αρμένιος περιηγητής του 17ου Eremya Çelebi Kömürcüyan αναφέρει ότι το Κερασχωρί βρισκόταν κοντά στο Μπέηογλου και ότι απέναντι βλέπει κανείς την εκκλησία του Αγίου Δημητρίου και το λόφο των Ταταούλων. Kömürcüyan, E.Ç., *İstanbul Tarihi, XVII asırda İstanbul* (İstanbul 1952), σελ. 42. Το 1804, όταν ανεγέρθηκε η εκκλησία των Εισοδίων της Θεοτόκου στο Σταυροδρόμι, η περιοχή συμπεριλήφθηκε σε αυτή την ενορία. Βλ. Μπόζη, Σ., *Ο Ελληνισμός της Κωνσταντινούπολης* (Αθήνα 2002), σελ. 26, 43-45. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 43.
16. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 50.
17. Ιστεκλής, Ν. Γ., *Εκπαιδευτήρια Κοινότητας Ταταούλων* (Αθήνα 2005), σελ. 66.
18. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 140, 183, 206.
19. Καραβίας, Ι.Ν., *Άλλοτε και Τώρα* (Κωνσταντινούπολις 1933), σελ. 34.
20. Στο Türker, O., *Osmanlı İstanbulu'ndan bir Köşe Tatavla* (İstanbul 1998), σελ. 16.
21. Παπαδόπουλος, Σ., *Αναμνήσεις από την Πόλη* (Αθήνα 1978), σελ. 34.
22. Καραβίας, Ι.Ν., *Άλλοτε και Τώρα* (Κωνσταντινούπολις 1933), σελ. 4.
23. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 47.
24. Μέχρι τότε οι νεκροί θάβονταν κατά κύριο λόγο στους περιβόλους των εκκλησιών, και κυρίως στον περίβολο του Αγίου Δημητρίου. Μίχας, Λ.Ν., *Τα Ταταύλα. Ο Ιστορικός Λόφος της Πόλης* (Αθήνα 1970), σελ. 89.
25. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 102-104.
26. Ιστεκλής, Ν.Γ., *Εκπαιδευτήρια Κοινότητας Ταταούλων* (Αθήνα 2005), σελ. 67.
27. Ιστεκλής, Ν.Γ., *Εκπαιδευτήρια Κοινότητας Ταταούλων* (Αθήνα 2005), σελ. 67.

Ταταύλα

28. Ιστεκλής, Ν.Γ., *Εκπαιδευτήρια Κοινότητας Ταταούλων* (Αθήνα 2005), σελ. 68.
29. Επίσης, κατά τα έτη 1868-1872 λειτούργησε στην κοινότητα ένα λύκειο με οικοτροφείο, βλ. Ιστεκλής, Ν.Γ., *Εκπαιδευτήρια Κοινότητας Ταταούλων* (Αθήνα 2005), σελ. 68-69.
30. Ιστεκλής, Ν.Γ., *Εκπαιδευτήρια Κοινότητας Ταταούλων* (Αθήνα 2005), σελ. 69-70.
31. Ιστεκλής, Ν.Γ., *Εκπαιδευτήρια Κοινότητας Ταταούλων* (Αθήνα 2005), σελ. 69· Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 185-191.
32. Παπαδόπουλος, Σ., *Αναμνήσεις από την Πόλη* (Αθήνα 1978), σελ. 35.
33. Μεταξύ άλλων το 1913 τιμήθηκε με το Μαυρογένειο Βραβείο Αρετής που είχε θεσπίσει ο πρεσβευτής και γεροϋσιαστής στην Οθωμανική Βουλή Αλέξανδρος Μαυρογένης. Βλ. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 208.
34. Άλλοι σημαντικοί σύλλογοι στην περιοχή ήταν ο Ποδοσφαιρικός και Μουσικός Σύλλογος «Αστήρ» (1908) και ο Μουσικός Σύλλογος «Αμφίων» (1911). Βλ. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 208.
35. Βαλασιάδης, Γ., *Και στα Ταταύλα Χιόνι* (Αθήνα 2002).
36. Παπαδόπουλος, Σ., *Αναμνήσεις από την Πόλη* (Αθήνα 1978), σελ. 33.
37. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 40.
38. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 17, 26.
39. Türker, O., *Osmanlı İstanbulu'ndan bir Köşe Tatarla* (İstanbul 1998), σελ. 18-19.
40. Η ετυμολογία της λέξης παραπέμπει στον «τρώγοντα κουκιά». Βλ. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 37-39.
41. Το πανηγύρι ξεκινούσε από το Γαλατά και κατέληγε στην πλατεία του Αρارات στα Ταταύλα. Φημιζόταν για το κέφι και την ανεκτικότητα του στις βωμολοχίες και τις κάθε είδους «χυδαιότητες» της μέρας. Βλ. Μίχας, Λ.Ν., *Τα Ταταύλα. Ο Ιστορικός Λόφος της Πόλης* (Αθήνα 1970), σελ. 29-32.
42. Σύμφωνα με το Χάρη Σπαθάρη, συνεχιζόταν μέχρι το 1979. Βλ. Σπαθάρης, Χ., *Τα Κωνσταντινισπολίτικα και άλλα τινά* (Αθήνα 1988), σελ. 81.
43. Εφημερίδα *Απογευματινή* (29/10/1927).
44. Ο Χριστόδουλος Μελισσηνός αναφέρει ότι οι σημαντικότερες πυρκαγιές ξέσπασαν τα έτη 1770, 1833, 1847, 1905, 1907, 1909 και 1912 και σημειώνει ότι σε διάφορα σημεία της περιοχής υπήρχαν αντλίες, κάποιες από τις οποίες συντηρούνταν από την ίδια την εκκλησία. Βλ. Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913), σελ. 33. Ως κύριες αιτίες των πυρκαγιών ο Λέανδρος-Νικοκλής Μίχας αναφέρει τις ακαθάρστεις καπνοδόχους των σπιτιών και τα εικονοστάσια με τα δαντελένια «εύφλεκτα» κουρτινάκια στα σπίτια των ορθόδοξων χριστιανών. Βλ. Μίχας, Λ.Ν., *Τα Ταταύλα. Ο Ιστορικός Λόφος της Πόλης* (Αθήνα 1970), σελ. 58-59.
45. Türker, O., *Osmanlı İstanbulu'ndan bir Köşe Tatarla* (İstanbul 1998), σελ. 9.
46. Σταματόπουλος, Κ., *Η Τελευταία Αναλαμπή* (Αθήνα 1996), σελ. 290.

Ταταύλα

47. Χρηστίδης, Χ., *Τα Σεπτεμβριανά* (Αθήνα 2000), σελ. 298.
48. Ιστεκλής, Ν.Γ., *Εκπαιδευτήρια Κοινότητας Ταταούλων* (Αθήνα 2005), σελ. 142.

Bibliography :

	Σταματόπουλος Κ.Μ. , <i>Η τελευταία αναλαμπή. Η κωνσταντινουπολίτικη ρωμηοσύνη στα χρόνια 1948-1955</i> , Αθήνα 1996
	Μπόζη Σ. , <i>Ο Ελληνισμός της Κωνσταντινούπολης. Κοινότητα Σταυροδρομίου-Πέραν</i> , Αθήνα 2002
	Χρηστίδης Χ. , <i>Τα Σεπτεμβριανά</i> , Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, Αθήνα 2000
	Βυζάντιος Σ. , <i>Η Κωνσταντινούπολις. Περιγραφή Τοπογραφική, Αρχαιολογική και Ιστορική, Β</i> , Ανδρέας Κορομηλάς, Αθήναι 1862
	Παπαδόπουλος Σ. , <i>Αναμνήσεις από την Πόλη</i> , Αθήνα 1978
	Kömürçüyan E.Ç. , <i>İstanbul Tarihi. XVII asırda İstanbul</i> , İstanbul 1988
	Βαλασιάδης Γ. , <i>Και στα Ταταύλα Χιόνι</i> , Γαβρηλίδης, Αθήνα 2002
	Χριστόδουλος Μελισσηνός, Επίσκοπος Παμφίλου , <i>Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων</i> , Κωνσταντινούπολις 1913
	Ιστεκλής Ν. , <i>Εκπαιδευτήρια Κοινότητας Ταταούλων</i> , Αθήνα 2005
	Καραβίας Ι.Ν. , <i>Άλλοτε και Τώρα</i> , Κωνσταντινούπολις 1933
	Καστανάκης Θ. , <i>Ο Χατζημανουήλ</i> , Αθήνα 2000
	Μίχας Α.Ν. , <i>Τα Ταταύλα. Ο Ιστορικός Λόφος της Πόλης</i> , Αθήνα 1970
	Σπαθάρης Χ. , <i>Τα Κωνσταντινουπολίτικα και άλλα τινά</i> , Αθήνα 1988
	Türker O. , <i>Osmanlı İstanbulu'ndan bir Köşe Tatavla</i> , İstanbul 1998

Webliography :

	Ecumenical Patriarchate http://www.ec-patr.org/afieroma/churches/index.php?lang=en
	Şişli Belediyesi Kurumsal İnternet Portalı http://www.sislibelediyesi.com/yeni/content/t1.asp?PageName=main
	ΡΩΜΑΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ http://www.phs.uoa.gr/dlab/rum_com1.htm#To_Ιστορικό_του_Προγράμματος

Glossary :

	σχολική εφορεία, η
--	--------------------

Ταταύλα

Η σχολική εφορεία αποτελούνταν από μέλη είτε εκλεγμένα από την κοινότητα είτε ορισμένα από επιτροπή, τα οποία είχαν υποχρέωσή τους να φροντίζουν για τη σωστή λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Sources

Βυζάντιος, Σ., *Η Κωνσταντινούπολις. Περιγραφή Τοπογραφική, Αρχαιολογική και Ιστορική 2* (Αθήναι 1862, φωτοτυπική ανατύπωση Αθήνα 1993).

Χριστόδουλος Μελισσηός, Επίσκοπος Παμφίλου, *Τα Ταταύλα ήτοι Ιστορία των Ταταούλων* (Κωνσταντινούπολις 1913).

Εφημερίδα *Απογευματινή* (29/10/1927).